

УДК 159.923.5+ 159.922.2

Кудріна Т. С.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психодіагностики
та клінічної психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: mikhajlenko.tatiana@gmail.com

Вавілова А. С.,

аспірант кафедри психодіагностики
та клінічної психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: a.vavilova07@gmail.com

РОЛЬ БАТЬКІВСЬКОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННІ ДЕСТРУКТИВНОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ПІДЛІТКІВ

Батьківське виховання має значний вплив на розвиток особистості, формування її різних якостей та рис. Однією з таких рис є перфекціонізм, який виражається як прагнення до досконалості. Особливості батьківського виховання у підлітковому віці можуть грати ключову роль у формуванні конструктивної чи деструктивної форм перфекціонізму. Підлітки з конструктивним перфекціонізмом характеризуються високим рівнем емоційного благополуччя, успіхами в різних сферах життя, спрямованістю на досягнення. Деструктивний перфекціонізм у підлітків супроводжується тривожними і депресивними патернами, прагненням уникати невдач та низьким рівнем успішності.

Відповідно до результатів нашого дослідження, для батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом характерні такі стратегії виховання, як надмірна емоційна дистанція (дратівливість і надмірна суворість) та надмірна опіка над дитиною (втручання у світ дитини та прагнення прискорити її розвиток). Батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом втілюють виховні стратегії, які включають оптимальний емоційний контакт у стосунках з дитиною (здатність до рівних і партнерських стосунків, що сприяють розвитку активності дитини).

На основі регресійного аналізу було побудовано модель, що дозволяє визначити роль різних установок батьківського виховання у формуванні деструктивного перфекціонізму підлітків (дана модель пояснює 57 % варіативності перфекціонізму). Найбільш значущими предикторами, які обумовлюють формування деструктивного перфекціонізму підлітків, є наступні: бажання батьків прискорити розвиток дитини, втручання у внутрішній світ підлітка, надмірна суворість у поєднанні з надмірною опікою і нездатність забезпечувати рівні та партнерські стосунки з підлітком.

Ключові слова: деструктивний перфекціонізм, батьківське виховання, батьківські установки, підлітковий вік, емоційний контакт, емоційна дис-танція, концентрація на дитині.

Постановка проблеми. Батьківське виховання значною мірою впливає на гармонійний чи дисгармонійний розвиток особистості, дозволяє розкрити внутрішній потенціал дитини, або, навпаки, призводить до невротизації, появи емоційних проблем та психологічних комплексів. Сімейні чинники відіграють важливу роль і у розвитку перфекціонізму – прагнення до досконалості та найвищих результатів у різноманітних сферах життя. Тому актуальним питанням є вивчення особливостей сімейних виховних впливів, які можуть обумовлювати як конструктивну, так і деструктивну форми перфекціонізму у підлітковому віці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У західній науковій традиції вчені займалися дослідженням зв'язку між дисфункціональними компонентами сімейного виховання та деструктивними ознаками перфекціонізму (Є. П. Ільїн, М. В. Ларських, К. Ф. Новгородова, Р. Фрост, П. Мартен, С. Лахарт, Р. Розенблейт) [6; 7; 9]; вивченням батьківського перфекціонізму як чинника виникнення перфекціонізму у дітей (С. В. Волікова, А. М. Галкіна, Ц. Фатіх, А. Б. Холмогорова) [3; 8]. Дослідження ролі сімейних чинників у формуванні перфекціонізму у вітчизняній психології представлені працями О. Байер та Л. Чернова [1], Т. Грубі, О. І. Кононенко [4]. Разом з тим поза увагою дослідників залишається дослідження ролі конкретних батьківських установок та стратегій виховання у формуванні деструктивної форми перфекціонізму в підлітків.

М. В. Ларських виявила наявність значущого кореляційного зв'язку між типом перфекціонізму і певними типами негармонійного виховання [6]: Я-орієнтований перфекціонізм пов'язаний з високою задоволеністю потреб підлітка і високим рівнем обов'язків; перфекціонізм, спрямований на інших, має зв'язок з відсутністю чи недостатністю

вимог і заборон; соціально приписаний перфекціонізм позитивно корелює з ігноруванням матір'ю потреб підлітка, високим рівнем вимог, заборон і суворістю покарання [6].

Колектив авторів на чолі з А. Б. Холмогоровою виявив, що батьківські установки безпосередньо впливають на появу перфекціонізму у їхніх дітей і можуть призводити до емоційних порушень. Зокрема, інтенсивність авторитарного стилю виховання пов'язана з мірою вираженості перфекціонізму у дітей [3]. О. Байєр та Л. Чернова виявили, що найчастіше перфекціоністи виростають у сім'ях з вимогливими матерями, схильними до постійної критики та надмірних очікувань [1]. К. Ф. Новгородова, вивчаючи перфекціонізм в обдарованих учнів, наголошує на очікуваннях батьків та вчителів як значущому чиннику появи перфекціонізму у талановитих дітей та підлітків [7].

Поява деструктивних ознак перфекціонізму відбувається в умовах постійного пошуку дитиною батьківського схвалення з подальшим формуванням установки на бездоганне виконання будь-якої діяльності [4]. Такі чинники сімейного виховання, як оцінна любов батьків у вигляді схвалення чи несхвалення певної поведінки є основними передумовами виникнення перфекціоністської орієнтації у дитячо-підлітковому віці [4]. Високий тиск з боку оточуючих, постійна і невинуватна критика обумовлює появу деструктивного прагнення до досконалості (переживання з приводу помилок і сумніви у своїх діях) [7].

Таким чином, батьківське виховання відіграє важливу роль у розвитку особистісних якостей дітей та підлітків і, зокрема, перфекціонізму. Надмірні вимоги до підлітків, невинуватна критика і оцінна любов можуть обумовлювати появу деструктивних рис перфекціонізму [2]. Підтримка, любов, наявність оптимального емоційного контакту сприяють формуванню конструктивного прагнення до досконалості.

Мета статті полягає у визначенні ролі батьківського виховання у формуванні деструктивного перфекціонізму підлітків.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до поставленої мети було здійснено аналіз особливостей батьківського виховання підлітків-перфекціоністів. До вибірки увійшли 28 батьків, які мали дітей-підлітків з різними якісними та кількісними характеристиками перфекціонізму. Вибірку було поділено на дві групи (табл. 1). До першої групи (15 батьків: 12 матерів і 3 батька) увійшли ті батьки, діти яких мали високі показники перфекціонізму та тривожно-депресивних патернів; до другої (13 батьків: 11 матерів і 2 батька) – батьки, діти яких демонстрували помірно виражений перфекціонізм і характеризувались високим рівнем емоційного благополуччя (низькі показники тривожно-депресивних патернів).

Таблиця 1

Гендерно-вікові характеристики вибірки батьків та їх дітей

	Батьки підлітків з деструктивним перфекціонізмом		Батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом	
	15 осіб		13 осіб	
К-сть досліджуваних	12 – жін.		11 – жін.	
Стать батьків	12 – жін.		11 – жін.	
Вікові характеристики батьків	1 – 35 р., 2 – 36 р., 3 – 37 р., 2 – 39 р., 2 – 43 р., 1 – 44 р., 1 – 49 р.		2 – 34 р., 3 – 37 р. 1 – 38 р., 2 – 40 р. 2 – 42 р., 1 – 47 р.	
Кількість дітей в сім'ї	4 матері – 1 дитина; 7 матерів – 2 дітей; 1 матір – 3 дітей.		3 матерів – 1 дитина; 5 матерів – 2 дітей; 3 матерів – 3 дітей	
Стать підлітків	6-чол.	6-жін.	6 – чол.	2-жін.
Вікові характеристики підлітків	13 р. – 1 14 р. – 3 15 р. – 1 16 р. – 1	14 р. – 2 15 р. – 1 16 р. – 1 17 р. – 2	14 р. – 2 15 р. – 1 16 р. – 2 17 р. – 1	14 р. – 1; 16 р. – 1. 16 р. – 1 17 р. – 1

Для визначення особливостей батьківського виховання було використано методику вивчення батьківських установок PARI (Parental Attitude Research Instrument) Е. С. Шефер та Р. К. Белл в адаптації Т. В. Нещерет. У даному дослідженні нас цікавили в першу чергу шкала методики «Ставлення батьків до дитини», яка поділялась на три групи «Оптимальний емоційний контакт», «Надмірна емоційна дистанція з дитиною» та «Надмірна концентрація на дитині». Було здійснено порівняльний аналіз середніх значень вказаних шкал (та їх субшкал) для двох груп батьків – батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом та батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом за критерієм Манна-Уїтні для незалежних вибірок.

Були виявлені значущі відмінності у показниках батьківських установок батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом та батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом (за всіма трьома групами шкал батьківських установок відмінності середніх значень на статистично значущому рівні $p \leq 0,01$) (табл. 2).

Таблиця 2

**Відмінності батьківських установок
у порівнюваних групах батьків**

Показник	Статистичні дані	U-Критерій Манна-Уїтні	Sig. (2-tailed)
Оптимальний емоційний контакт		-3,128	0,001
Надмірна емоційна дистанція з дитиною		-3,391	0,001
Надмірна концентрація на дитині		-3,786	0,001

Зафіксовано відмінності в середніх значеннях «оптимального емоційного контакту» – 8,4 балів для батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом та 10 балів для батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом. Такі результати свідчать про переважання у вихованні оптимального емоційного контакту для батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом. Середні значення «надмірної емоційної дистанції» становлять 9,1 балів для батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом та 7,6 балів – для батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом; «надмірного контролю» – 24,1 бали та 20,8 балів відповідно. Таким чином, батьки підлітків з ознаками деструктивного прагнення до досконалості демонструють схильність до надмірного контролю над дітьми і, разом з тим, не мають тісних емоційних зв'язків з ними.

Дослідження проведені Дж. Стоїбером та К. Отто, які займалися вивченням зв'язку перфекціоністських тенденцій у дітей

та їхніх батьків [8], С. Блаттом, який виділив типи раннього досвіду, що можуть призводити до появи перфекціонізму як прагнення відповідати очікуванням та уникати критики з боку батьків [4] підтверджують отримані нами дані про те, що порушення гармонійного виховання у будь-який бік (надмірна опіка чи, навпаки, емоційна дистанція) призводить до виникнення деструктивного перфекціонізму.

Таблиця 3

Порівняльна таблиця середніх значень батьківських установок

Шкали методи PARI	Середні значення за субшкалами методики	Батьки підлітків з деструктивним перфекціонізмом	Батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом
Оптимальний емоційний контакт	Вербалізація	3,1*	3,3*
	Партнерські стосунки	2,3**	3,5**
	Розвиток активності	3,0*	3,2*
	Рівні стосунки	2,1**	3,4**
Надмірна емоційна дистанція	Дратівливість	3,4**	2,9**
	Надмірна суворість	3,1*	2,6*
	Уникання контакту	2,6*	2,3*
Надмірна концентрація на дитині	Надмірна турбота	3,1**	2,6**
	Пригнічення волі	2,8**	2,3**
	Страх образити	2,3*	2,5*
	Виключення внутрішньо сімейних впливів	2,4*	2,3*
	Пригнічення агресивності	3,3**	2,9**
	Пригнічення сексуальності	2,9*	2,6*
	Втручання у світ дитини	3,5**	2,7***
	Прагнення прискорити розвиток дитини	3,7**	2,9**

Примітка: відмінності середніх значень за критерієм Манна-Уїтні на значущому рівні $p \leq 0,005^*$, $p \leq 0,001^{**}$

Як видно з табл. 3, показники за групою шкал «Оптимальний контакт» є вищими у батьків підлітків, які мають конструктивний перфекціонізм за шкалами «партнерські стосунки» (середні показники 2,3 бали для батьків підлітків з деструктивним перфекціонізмом

і 3,5 балів – для батьків підлітків з конструктивним перфекціонізмом) та «рівні стосунки» (2,1 бали та 3,4 бали відповідно). Можна припустити, що формування конструктивного перфекціонізму пов'язане зі здатністю батьків ставитись до дитини як до рівної, враховувати її бажання та інтереси, заохочувати прагнення до високих досягнень. Для стилю виховання підлітків з деструктивним перфекціонізмом характерна здебільшого авторитарна орієнтація, яка не враховує бажань та прагнень підлітка. Таке припущення підтверджується даними за групою шкал «Надмірна емоційна дистанція» та «Надмірна концентрація на дитині». І в першому, і в другому випадках батьки деструктивних підлітків-перфекціоністів схильні їх пригнічувати, обмежувати, нав'язувати власні правила та життєві орієнтації. Так, батьки, які виховують підлітків з деструктивним перфекціонізмом, більш суворі (3,1 бали за шкалою «надмірна суворість») та схильні пригнічувати волю підлітків (2,8 балів за шкалою «пригнічення волі»), ніж батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом (2,6 та 2,3 бали відповідно).

За результатами дослідження виховання, яке призводить до появи деструктивних рис перфекціонізму у підлітків, включає в себе виражене прагнення прискорити розвиток дитини (3,7 балів – батьки підлітків з деструктивним перфекціонізмом та 2,9 балів – батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом); надмірне втручання у світ дитини (3,5 та 2,7 балів відповідно); надмірну турботу (3,1 та 2,6 балів відповідно). Батьки підлітків з деструктивним перфекціонізмом не враховують можливостей дитини, прагнуть прискорити її розвиток та підвищити досягнення, обмежують її особистісний потенціал і цим зомовлюють появу тривожно-депресивних патернів. Батьки підлітків з деструктивним перфекціонізмом у відповідь на помилки та невдачі дітей схильні проявляти дратівливість, прагнуть контролювати все їх життя, уникають безпосереднього теплового емоційного контакту та підтримки.

З метою визначення ролі різних батьківських установок у виникненні деструктивного перфекціонізму було здійснено регресійний аналіз, на основі якого було побудовано модель прогнозування виникнення деструктивного перфекціонізму. Отримана модель пояснює 57,2 % варіативності залежної змінної, якою у даному випадку виступає деструктивний перфекціонізм і є статистичною значущою ($\text{sig} < 0,05$ за критерієм Фішера).

Таким чином, у прогнозуванні виникнення деструктивного перфекціонізму суттєву роль грають наступні установки батьківського виховання (табл. 4): «прагнення прискорити розвиток дитини» (міра внеску становить 0,236); «втручання у світ дитини» (0,210); «надмірна суворість» (0,204); «надмірна турбота» (0,149); «рівні стосунки»

Таблиця 4

**Показники внеску предикторів регресійної моделі
у прогнозування деструктивного перфекціонізму**

Предиктори (установки батьківського виховання)	Міра внеску предиктора
Партнерські стосунки	-0,134*
Рівні стосунки	-0,157*
Надмірна суворість	0,204*
Надмірна турбота	0,149*
Прагнення прискорити розвиток дитини	0,236*
Втручання у світ дитини	0,210*

*Рівень статистичної значущості за критерієм Фішера $p \leq 0,05$.

(-0,157); «партнерські стосунки» (-0,134). Показники зі знаком «-» свідчать про обернену роль у виникненні деструктивного перфекціонізму. Наприклад, чим вищий показник рівних та партнерських стосунків в родині, тим менша імовірність виникнення деструктивного перфекціонізму. І, навпаки, надмірна суворість у вихованні у поєднанні з надмірною турботою, прагненням прискорити розвиток дитини та втручанням у її світ призводять до появи ознак деструктивного перфекціонізму.

Подібні результати було отримано американськими психологами на чолі з Р. Фростом, які розробили когнітивну модель перфекціонізму, яка також включає етіологічні передумови перфекціонізму, зокрема батьківські компоненти, що зумовлюють появу цього особистісного феномену [9, с. 451–455]. Дослідники вважають, що вказані параметри відображають якісні характеристики перфекціонізму і визначають його позитивну та негативну спрямованість в рамках структури особистості.

Таким чином, деструктивний перфекціонізм формується як наслідок завищених батьківських очікувань, прагнення контролювати всі сфери життя дитини, нав'язування їй найвищих еталонів в досягненнях, які з часом інтеріорізуються та сприймаються особистістю як власні. Конструктивний полюс перфекціонізму виникає в умовах підтримки і довіри з боку батьків, здатності сприймати дитину як рівну собі і враховувати її інтереси.

Висновки. Батьківське виховання здійснює важливий вплив на розвиток особистості, формування її рис та якостей. Однією з таких рис є перфекціонізм, який виражається у прагненні до досконалості та спрямованості на полюс «найуспішніших». Особливості батьківських виховних впливів у підлітковому віці можуть відігравати ключову

роль у формуванні конструктивної чи деструктивної форм перфекціонізму. Підлітки з конструктивним перфекціонізмом мають високий рівень емоційного благополуччя, успіхи у різних сферах життя, спрямовані на досягнення. Деструктивний перфекціонізм у підлітків супроводжується тривожно-депресивними патернами, прагненням уникати невдач та відсутністю стабільних успіхів.

За результатами проведеного дослідження для батьків підлітків з ознаками деструктивного перфекціонізму характерні такі стратегії виховання, як надмірна емоційна дистанція та надмірна опіка над дитиною. Тоді як батьки підлітків з конструктивним перфекціонізмом схильні забезпечувати оптимальний емоційний контакт у вихованні дитини.

На основі регресійного аналізу побудовано модель, що дозволяє визначити роль різних батьківських виховних установок у виникненні деструктивного перфекціонізму підлітків. Найбільш значущими предикторами формування деструктивної форми перфекціонізму у підлітків є прагнення батьків прискорити розвиток дитини, втручання у світ підлітка, надмірна суворість у поєднанні з надмірною турботою та нездатність забезпечувати рівні і партнерські стосунки з підлітком.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на уточнення відмінностей в установках батьківського і материнського виховання та їх ролі у формуванні деструктивного перфекціонізму підлітків.

Список використаних джерел

1. Байер О. Материнське виховання як фактор розвитку перфекціонізму / О. Байер, Л. Чернова // Вісник Дніпропетровського університету. – 2016. – № 22. – С. 11–18.
2. Вавілова А. С. Особливості перфекціонізму у дітей та підлітків з розладами емоційної сфери / А. С. Вавілова // Український психологічний журнал. – 2017. – № 3 (5). – С. 31–42.
3. Воликова С. В. Родительський перфекционизм – фактор развития эмоциональных нарушений у детей, обучающихся по усложненным программам / С. В. Воликова, А. Б. Холмогорова, А. М. Галкина // Вопросы психологии. – 2006. – № 5. – С. 23–32.
4. Грубі Т. В. Сімейні чинники, що впливають на розвиток перфекціонізму особистості / Т. В. Грубі // Київський науково-педагогічний вісник. – 2016. – № 7. – С. 43–50.
5. Ильин Е. П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 224 с.
6. Ларских М. В. Зависимость уровня и типологии перфекционизма подростков от типа негармоничного воспитания в семье [Электронный ресурс] /

М. В. Ларских // Инновации в науке: сб. ст. по матер. XLV междунар. науч.-практ. конф. – 2015. – URL: <https://sibac.info/conf/innovation/ylv/42234>

7. Новгородова Е. Ф. Перфекционизм как результат завышенных социальных ожиданий от одаренных учащихся / Е. Ф. Новгородова // Социальные явления. – 2016. – № 6. – С. 105–109.

8. Fatih C. Predicting the students' perfectionism from their parents' perfectionism / C. Fatih // Procedia: Social and Behavioral Sciences. – 2009. – No. 3. – P. 4260–4266.

9. Frost R. O. The dimensions of perfectionism / R. O. Frost, P. A. Marten, C. Lahart, R. Rosenblate // Cognitive therapy and research. – 1990. – No. 14. – P. 449–468.

Reference transliterated

1. Baier O. Materinske vikhovannia iak faktor rozvitku perfektsionizmu / O. Baier, L. Chernova // Visnik Dnipropetrovskogo universitetu. – 2016. – № 22. – S. 11–18.

2. Vavilova A. S. Osoblyvosti perfekcionizmu u ditej ta pidlitkiv z rozladamy emocijnoi' sfery / A. S. Vavilova // Ukrai'ns'kyj psihologichnyj zhurnal. – 2017. – № 3 (5). – S. 31–42.

3. Volikova S. V. Roditel'skij perfekcionizm – faktor razvitija jemocional'nyh naru-shenij u detej, obuchajushhysja po uslozhnennym programam / S. V. Volikova, A. B. Holmogorova, A. M. Galkina // Voprosy psihologi. – 2006. – № 5. – S. 23–32.

4. Grubi T. V. Simejni chynnyky, shho vplyvajut' na rozvytok perfekcionizmu oso-bystosti / T. V. Grubi // Kyi'vs'kyj naukovo-pedagogichnyj visnyk. – 2016. – № 7. – S. 43–50.

5. Yl'yn E. P. Rabota y lychnost'. Trudogolyzm, perfekcyonyzm, len' / E. P. Yl'yn. – SPb.: Pyter, 2011. – 224 s.

6. Larskyh M. V. Zavysymost' urovnja y typologyy perfekcyonyzma podrostkov ot typu negarmonychnogo vospitytija v sem'e [Jlektronnyj resurs] / M. V. Larskyh // Ynnovacyy v nauke: sb. st. po mater. XLV mezhdunar. nauch.-prakt. konf. – 2015. – URL: <https://sibac.info/conf/innovation/ylv/42234>

7. Novgorodova E. F. Perfekcyonyzm kak rezul'tat zavysennyh socyal'nyh ozhydanyj ot odarenykh uchashhysja / E. F. Novgorodova // Socyal'nye javleniya. – 2016. – № 6. – S. 105–109.

8. Fatih C. Predicting the students' perfectionism from their parents' perfectionism / C. Fatih // Procedia: Social and Behavioral Sciences. – 2009. – No. 3. – P. 4260–4266.

9. Frost R. O. The dimensions of perfectionism / R. O. Frost, P. A. Marten, C. Lahart, R. Rosenblate // Cognitive therapy and research. – 1990. – No. 14. – P. 449–468.

A b s t r a c t

Kudrina T. S.,

PhD (Candidate of Psychological Sciences),

Associate Professor (docent),

the Department of Psychodiagnostic

and Clinical Psychology,

Taras Shevchenko National University of Kyiv

E-mail: E-mail: mikhajlenko.tatiana@gmail.com

Vavilova A. S.,
postgraduate student
at the Department of Psychodiagnostic
and Clinical Psychology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: a.vavilova07@gmail.com

THE ROLE OF PARENTING IN THE FORMATION OF ADOLESCENT'S DESTRUCTIVE PERFECTIONISM

Parenting influences significantly personal development and formation of different features and qualities. One of these features is perfectionism, which is understood as a striving for perfection. As for adolescence, peculiarities of parenting can play a key role in the formation of constructive or destructive forms of perfectionism at adolescents. Adolescents with constructive perfectionism are characterized by a high level of emotional well-being, successes in different spheres of life, they are aimed at achieving. Adolescents' destructive perfectionism is accompanied by anxiety and depressive patterns, the desire to avoid failures and a low level of success.

According to the results of our research, parents of adolescents with destructive perfectionism are characterized by such educational strategies as an excessive emotional distance (irritability and excessive severity) and excessive care of their child (interference in the child's world and the desire to accelerate development). Parents of adolescents with constructive perfectionism show strategies providing the optimal emotional contact in relations with their child (the ability to equal and partner relationships that contribute to development of their child's activity).

On the basis of regression analysis, we have built a model that allows us to determine the role of different parenting settings in the formation of adolescent's destructive perfectionism (this model explains 57 % variation of perfectionism). The most significant predictors of destructive perfectionism formation in adolescents are: parent's desire to accelerate the development of their child, interference in adolescent's world, excessive strictness combined with excessive care and the inability to provide equal and partner relationships with an adolescent.

Key words: *destructive perfectionism, parental upbringing, parental attitudes, adolescence, emotional contact, emotional distance, concentration on a child.*

Отримано – 4 жовтня 2018

Рецензовано – 11 жовтня 2018

Прийнято – 16 жовтня 2018

Received – October 4, 2018

Revision – October 11, 2018

Accepted – October 16, 2018